

שיעורים בפרשת השבוע

מפי מורינו
פה מפיק מרגליות
הרה"ג ר' יצחק אהרן גאלדהירש שליט"א

פרשת בלק תשפ"ה

השיעורים נאמרים מדי יום ביומו
בין מנחה למעריב
בביהמ"ד 'קהל חסידים'
שערי חסד - ירושלים

ברכת מזל טוב להרבני התורני החסיד המפואר מורנו יחיאל הלוי געטער שליט"א
לרגל שמחת ארוסי נכדו הבה"ח החתן פנחס דייכמאן הי"ו
עב"ג למזל טוב בשעתו מ"צ בן לחתנו היקר שבערבין הרה"ג ישראל שליט"א
בורא עולם בקנין השלם זה הבנין יעזור השי"ת שהזיווג יעלה יפה ויזכו לבנות בית נאמן בישראל ובט"ס

*

הגליון נתרם לטובת נשמת הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מקאפיטשניץ זי"ע
לרגל יומ"ד ביום השבת קודש יום ט"ז בתמוז

*

ולע"נ איש חי ורב פעלים הרב החסיד דוד מנחם מנדל הלוי בן הרב שניאור פייוויש ז"ל געטער
נלב"ע ביום כ"ב בחודש תמוז
הוא הגבר אשר הקים עולה של תורה וחינוך חבנים והבנות בעיר הכירה לונדון
כל ימיו פעל להרבות כבוד שמים בהצנע לכת
ת.נ.צ.ב.ה

.....

נרבת ידינו הדגול והנעלה רודף צדקה וחסד
הרב בנימין מנשה רוזנברטן שליט"א
לע"נ אביו מורנו אליהו בן הרב אברהם דוד ז"ל
אשר שימש בנאמנות כ'ראש הקהל' בעיר שוויץ והעמיד הדת על תילה
נלב"ע ט"ו בחודש תמוז
ת.נ.צ.ב.ה

ניתן לשמוע השיעורים

בקול נעימות הפרשה 077-2110208

מס' ארה"ב 901-9311-518-1

שיעורים שבועיים בשלוחה 1 | שיעורים יומיים בשלוחה 4

לתרומות והנצחות

לעילוי נשמת או לזכות יקירכם

ניתן לתרום ב"גדרים פלוס" ע"ש נעימות הפרשה

או בפלאפון מס' 053.414.3747

יו"ל ע"י מכון נעימות הפרשה להפצת שיעורים מפי מורינו שליט"א

לקבלת הגיליון ולהעדרות והארות במייל nh987611@gmail.com

תוכן הענינים

שיעור יום א' פרשת בלק תשפ"ה

החשיבות הגדולה של כל תפילה של בר ישראל בכל מצב שהוא	ה
בדורינו הוא חידוש ורבותא גדולה אפילו עצם הדבר שאנו נעמדים להתפלל	ז
ראיה גדולה שכל תפילה של בר ישראל מרעיש עולמות	ז
גודל מעלת תפילה בציבור	ח
איזהו עת רצון בזמן שהצדיקים מתפללין	ט
גודל הכח של תפילה בתמימות שאפילו הקללה נהפך לברכה	י
ביאור שם הפרשה 'בלק'	יב
אהבת ישראל לכל יהודי באשר הוא שם	יג
אהבת ישראל לפני התפילה	יג
ע"י האחדות אין חל בהם קללה	טו

שיעור יום ב' פרשת בלק תשפ"ה

י"א תמוז יומא דהילולא של חרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע	יז
מה ראה בלק?	יח
בא לשמה לאחר כמה דורות	כ
ויתיצב מלאך ה' – לכוף את בלעם להפכו מטומאה לקדושה	כא
כפי שכיבתו כן יקום	כד
אופן עמידתו ממיטתו	כו
החזיון מאמירת המלאכים כי לעולם חסדו	כז

שיעור יום ג' פרשת בלק תשפ"ה

י"ב תמוז – יומא דהילולא של חרה"ק רבינו יעקב בעל הטורים זי"ע	כח
להתגבר גם כנגד חמישים שערי טומאה בכח התורה	כח
ב' הפסוק וקרקך כל בני שת	ל
רמזי הגאולה	לב
ט"ו תמוז – יומא דהילולא של האור החיים חק' זי"ע	לד
ענשו של בלעם	לו

שיעור יום א פרשת בלק תשפ"ה

החשיבות הגדולה של כל תפילה של בר ישראל בכל מצב שהוא

וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי. וַיֵּגֶר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מֵאֲדָר
כִּי רַב הוּא וַיִּקְץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל (במדבר כב, ב-ג).

עד ששלח אחרי בלעם היה מפני כח התפילה שיש לישראל. וכמו שמרומז בלשון הפסוק, 'וירא בלק', מה ראה, 'את כל אשר עשה ישראל 'לאמורי', 'אמורי' הוא לשון אמירה ודיבור. היינו שראה מה שישראל עושים באמרי ודיבורי פיהם בתורה ותפילה, ומה שהם פועלים על ידי לימודם ותפילתם, וכמובן שביותר נתייראו בזה מהאנשים בעלי המדרגה שהם בחינת 'ישראל', אך גם מתפילתם של אותם שנתקדשו מדרכי עבודת השי"ת, יראו ופחדו מאד. וזהו 'ויער מואב מפני העם', וכמו שנתבאר ש'עם' הוא לשון קרירות מלשון גחלים 'עוממות'.

בספה"ק מגן אברהם להמגיד מטריסק זי"ע מדקדק, דהנה בתחילת הפסוק מבואר שהפחד של מואב היה 'מפני העם', היינו מהאנשים החלשים מיישראל, מאותם שנתקדשו מדרכי עבודת השי"ת, כי 'עם' הוא לשון קרירות, מלשון גחלים 'עוממות'. לעומת זה בסוף הפסוק מבואר שהפחד של מואב היה מהאנשים החשובים מיישראל, 'מפני בני ישראל', ו'ישראל' מורה על מדרגה גבוהה, כי 'ישראל' נטריקון ל'י רא"ש. והדבר אומר דרשוני, ממה היה פחדם ויראתם, מפני החלשים שבישראל, או מפני החשובים שבהם.

כמו שאמר אבא מארי זצוקלה"ה [הרה"ק רבי מרדכי המגיד מטשערנוביל]

ומבאר המגיד מטריסק, דהנה העיקר מה שבלק חרד כל כך מפני בני ישראל

וכן מובא בשבחי הבעש"ט, 'תדע שבר ישראל שהולך כל היום על יומא דשוקא, ולעת ערב נתחרד ואומר, אוי לי שאעבור זמן מנחה, והולך בבית אחד ומתפלל מנחה, ואינו יודע מה שאומר, ואף על פי כן מזדעזעים שרפים ואופנים מזה'.

ומדבר זה פחד בלק עד מאד, שהרי מבואר בחז"ל, שבלק היה קוסם גדול, וראה והבין היטב מה שבני ישראל יכולים לפעול על ידי תפלתם, לא רק הבעלי מדרגה, רק אפילו איש פשוט מאד יש לו כח תפילה גדול ונורא.

וזהו 'את כל אשר עשה ישראל לאמורי', היינו מפני שבני ישראל קיבלו כח התפילה מיעקב אביהם, שאמר (בראשית מח, כב) 'אשר לקחתי מיד ה'אמורי' בחרבי ובקשתי, ופירש רש"י 'בחרבי ובקשתי' - היא חכמות ותפילתו, שלקח את העיר שכם על ידי כח דיבורי ואמרי התורה והתפילה, וכח זה נמשך אצל בני ישראל בכל הדורות, שיש להם הכח לקחת הכל מהאומות העולם על ידי תורתם ותפילתם.

בשם הבעש"ט זצוקללה"ה, שגם זה האיש המוטרד בעסקיו כל היום בשווקים וברחובות, וכמעט ששוכח שיש בורא עולם, רק בעת שמגיע זמן תפילת מנחה, עולה על זכרוננו שהגיע זמן התפילה, וגונח ונאנח בלבו בהתבוננות האיך שפנה כל היום בהבלי העולם, והוא רץ לסימטא אחת מן הצד ומתפלל מנחה, הגם שאינו יודע כלל מה הוא מדבר, עם כל זה גם זה חשוב ויקר מאד לפני הבורא ב"ה, והאנחה שלו בוקעת רקיעים. ולכן יראו בלק ומואב אפילו מתפילתם של האנשים הללו, כי רב כוחם מאוד'.

וכיוצא בזה אמרו צדיקים בשם הבעש"ט, שאפילו יהודי פשוט כגון סוחר של בהמות, העומד כל היום ליד הסוסים בשוק ומתעסק עמהם ומטפל בהם, אך תוך כדי עבודתו הוא נזכר שהגיעה שעת תפילת מנחה, והריהו אץ לקנח ידיו בצרור או בעפר ונעמד תיכף ומיד בתפילה לפני הבורא ב"ה, הרי מלאכים ושרפים זוחלין ורועדין מתפלתו של יהודי זה.

בדורינו הוא חידוש רבותא גדולה אפילו עצם הדבר שאנו נעמדים להתפלל

וזהו 'אם ראשונים בני אדם אנו כחמורים', והוא מליצה טובה וישרה שיתקבלו תפילותינו בדור האחרון, למרות שהתפילות בדור יתמי דיתמי הם פחותי הערך בלא כוונה כמעט. אך אדרבה דייקא מחמת מצבינו השפל אנו כבר נחשבים כחמורים, וא"כ תפלתנו דומה לתפילת אותו החמור, שאפילו עצם הדבר הזה שאנו נעמדים להתפלל בדור אפל ושפל כזה, כבר יש בו חידוש ורבותא גדולה, ואם כן שוב אין לדקדק במהות הכוונה, רק בכל אופן תתקבל ברחמים וברצון לפני אדון כל.

וכיוצא בזה אמר הרה"ק מרוז'ין זי"ע (עירין קדישין, מס' שבת) בחשיבות התפילות בדורינו. דהנה איתא בחז"ל (שבת קיב:) 'אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים', וביאר בקדשו, דהנה כשאנו רואים 'אדם' עומד ומתפלל לפני בוראו, אין בזה כל כך חידוש ורבותא. אמנם לכשנעבור ליד עדר החמורים ולפתע נראה אחד מהם עומד על רגליו ומתחיל לשבח את בוראו ומתפלל לפניו, אזי תרעש הארץ מהחדשות המרעישות, ולא ידקדקו כלל אם תפלתו היתה מקרב הלב או לא, כי עצם עמידתו בתפלתו רבותא גדולה יש בה.

ראיה גדולה שכל תפילה של בר ישראל מרעיש עולמות

נזכר שעדיין לא התפלל מנחה. מיד הוא טובל ידיו בים, ורץ לאיזה קרן זוית, מתעטף באיזה כובע עליון וחוטף תפילת מנחה בזריזות ומהירות, וחוזר מיד לעסוק במצוות היום – טיול עם ילדיו.

אמנם לפתע הוא נזכר שאמר 'ותן טל ומטר' ולא אמר 'ותן ברכה', ונמצא

הגרא"ח ברים זצ"ל היה רגיל לומר בשיעוריו, שאפשר להביא ראיה גדולה בגודל מעלת כל תפילה של בר ישראל בכל מצב שהוא. וכך היה אומר במתק לשונו: הגע בעצמך, הולך לו יהודי ביום ג' דחול המועד פסח תוך כדי שהוא עוסק במצוות הטיול עם ילדיו, ולפתע כשהוא עומד על שפת הים מוקף במאות אנשים המבליים זמנם לריק, הוא

ומטר' בימות הקיץ, עליו לחזור ולהתפלל, כי תפילתו הרעישה כל העולמות, ויתכן מאד שתתקבל תפילתו וירדו גשמים שהוא סימן קללה, ולכן יש לו לתקן מיד את הדבר ולחזור פעם שנית, ולומר 'ותן ברכה' דוקא. ורואים מכאן ראייה ומופת חותך, שכל תפילה של בר ישראל בכל מצב שהוא, חשוב עד מאד, ויש בכוחה לפעול גדולות ונצורות בכל העולמות.

שהוא צריך לחזור ולהתפלל. אך הוא חושב לעצמו, מה החסרון במה שאמרתי 'ותן טל ומטר', וכי היה איזה חשיבות בתפילתי הזאת, שיתכן לחשוש שבכח שלשה תיבות הללו שאמרתי, יתחילו פתאום לרדת גשמים בעצם חג הפסח שהוא סימן קללה. אמנם ההלכה לא כך הוא, רק כל יהודי באשר הוא שם, בכל סוג תפילה שהוא שרק התפלל, אם אמר 'ותן טל

גורל מעלת תפילה בציבור

ומנאה הכתוב עם סממני קטורת'.
וכל הציבור יחד נעשים כל"י מחזיק ברכה לקבל בה כל ההשפעות, וכידוע כל"י ר"ת כ'הנים ל'יום י'שראליים. ואיתא בגמרא (ברכות ז:) 'דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, 'מאי דכתיב ואני תפילתי לך ה' עת רצון, אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללין', ורואים מזה, שבכח התפילה בציבור נעשה עת רצון גדול.

ועוד איתא שם (דף ח.), 'תניא נמי הכי, רבי נתן אומר מניין שאין הקדוש ברוך הוא מואס בתפלתן של רבים, שנאמר הן קל כביר ולא ימאס, וכתוב, פדה בשלום נפשי מקרב לי כי "ברבים" היו עמדי'.

ואם זהו כח התפילה אפילו כשמתפלל ביחידות בסימטא צדדית, על אחת כמה וכמה שהתפילה בציבור יש לו כח נשגב ונעלה עד מאד מאד. וכמו שכ"ק אדמו"ר מבאיאן שליט"א אומר תמיד בשם המאור עינים זי"ע, שגדול כח תפילה בציבור כמו כוחו של תפילת צדיק הדור.

וכח התפילה בציבור הוא אפילו כיש בין המתפללים אנשים פשוטים, וכמו שדרשו דורשי רשומות שצבו"ר ר"ת צ'דיקים ב'ינונים ור'שעים, ללמד שכולם מצטרפים לתפילת ה'ציבור' שתפילתם מקובלת. וכמו שאמרו חז"ל (כריתות דף טו), 'כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית, שהרי חלבנה ריחה רע

איננו ראוי, יתכן שתפילתו נשאר בארץ מ'תחת' ואין תפילתו עולה למעלה רח"ל.

ומידה טובה מרובה כמה גדול כח התפילה בציבור, ויש לומר גם בזה רמז נאה, תפלה בצב"ר (815) עם הכולל, בגימטריא שפכ"י כמ"ס לב"ר נכ"ח פנ"י ה' (816), והיינו שעל ידי תפלה בציבור, נחשב שכל אחד מהציבור עומד נוכח פני ה' ושופך כמים ליבו, וכשעומדים נוכח פני ה' בודאי שכל התפילות מתקבלות.

ומהאר"י הק' איתא, שהמתפלל ביחידות דנים אותו אם הוא ראוי שיתקבלו תפילותיו, אבל המתפלל בציבור מתקבלים התפילות של כולם לרחמים ולרצון.

ועל פי זה שמעתי מאבי מורי שליט"א לבאר מה שנאמר במסעות (במדבר לג, כו) 'ויסעו ממקהלות ויחנו בתחת', מקהלות מרמז לתפילה בציבור, במקהלות ברכו את ה'. אמנם כשנוסעים 'ממקהלות' ומתפללים ביחידות, אזי 'ויחנו בתחת', כי בודקים את מעשיו ואם

איזהו עת רצון בזמן שהצדיקים מתפללין

וכיוצא בזה מובא בספר דרך צדיקים (מבעל ארך אפים עמ' כ"ד) בשם הרה"ק המגיד מטריסק זצוק"ל, שאחד אמר לפניו שנמצא בירושלמי, אימתי עת רצון בשעה שהצדיקים מתפללין. והשיב לו המגיד ז"ל, שבירושלמי לא כתוב כך במפורש, רק כך איתא שם בשעה שהצ' מתפללין, ומרן הגר"א זצוק"ל אמר שהכוונה הוא בשעה שהציבור מתפללין, אך אני איני אומר כן, רק בשעה שהצדיקים מתפללין.

בספר זכותא דאברהם מובא גם כן סיפור זה, ושם הוסיף עוד, שהמגיד מטריסק ז"ל הראה להם שהשו"ת

בספר זכרון טוב מהרה"ק רבי יצחק מנעשכ"ז זצוק"ל (ענייני תפילה אות ג') מובא, שפעם נעשה מאוחר ועדיין לא היה הרה"ק מנעשכ"ז מוכן להתפלל, וצויה להציבור להתפלל, והוא התפלל אח"כ. ומספר כותב הספר 'זכרון טוב', שגם הוא היה אז טרוד מאד, והתפלל רק לאחר מכן ביחד עם מרן זצ"ל. אח"כ נתוודע מרן זצ"ל מזה, ושאל אותו למה איחר מלהתפלל, והשיב לו שרצה להתפלל ביחד עם הרבי, ואמר לו הרה"ק, יפה עשית, כי איתא במדרש 'אני תפילתי לך ה' עת רצון', איזהו עת רצון, בזמן שהצדיקים מתפללים.

ובענין זה מן הראוי להביא מה שסיפר הסב"ק מרוז"ן זי"ע, שפעם אחת התאמץ המגיד הגדול זי"ע להחיש ולהביא את הגאולה, ושאלוהו מה טעם פועל הוא בדבר יותר משאר אנשי הדור. וענה מפני שהוא הצדיק הדור, ושאלוהו מאן יימר שהוא צדיק הדור, מי יעיד על הדבר, וענה שהחבריא קדישא בודאי יעידו שכן הוא. ונכנס לבית המדרש למקום מושבם של החבריא, וקרא להם ושאלם האם הדבר אמת שאני הוא צדיק הדור, ונשאלו הכל דוממים ולא ענה איש על הדבר, ושאלם על הדבר שלשה פעמים ולא ענו לו דבר.

וסיים הסב"ק מרוז"ן, שזה פלא גדול, שהרי כל אחד מהחבריא קדישא בודאי האמין וידע היטב היטב שהמגיד היה צדיק הדור, אך מעשה בעל דבר הצליח שכולם נשאלו אז בשתיקתם ולא אמרו דבר.

התשב"ץ מביא דברי הירושלמי, והוא מעתיק גם כן כך, בשעה **שהצדיקים** מתפללים. אמנם לא נמצא לפנינו דבר זה בשו"ת התשב"ץ. אך אסמכתא לזה נמצא בירושלמי (מכות פ"ב ה"ו), אמר דוד לפני הקב"ה, רבון העולמים, בשעה שאני מתפלל לפניך תהא עת רצון, דכתיב ואני תפילתי לך ה' עת רצון.

אמנם לפי מה שנתבאר לעיל, שתפילת הציבור חשוב כתפילת הצדיק, נמצא ששני הגירסאות ענין אחד הוא, שכן בשעה **שהציבור** מתפללים, נחשב כמו בשעה **שהצדיק** מתפלל.

הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע ביאר את הפסוק **'ואני תפילתי לך ה' עת רצון'**, דכך אמר דוד המלך, כשאני עומד להתפלל לפני השי"ת, עצם הדבר מה שאני נעמד להתפלל, כבר נפעל מיד עת רצון. וכך הוא תמיד בכל צדיקי הדורות, כאשר הצדיק נעמד להתפלל נפעל מיד עת רצון, וכך אמר המגיד ממעזריטש על עצמו.

גודל הכח של תפילה בתמימות שאפילו הקללה נהפך לברכה

שמעתי מספרים באחד תם עם הארץ שלא היה יודע אפילו פירוש המילות של פסוקים ושל תורה, ולא היה יודע להתפלל, וחננו ה' יתברך

והנה נתבאר לעיל גודל מעלת התפילה בכל מצב שהוא, ונביא על זה עובדא נוראה המובא בספר הדרשות של בעל הבן איש חי (עוד יוסף חי, פר' מטות):

וברוב הימים קלט חמשה תיבות ונתלמד לאומרם בעל פה, ובחושבו שהם ברכות גדולות, היה בכל ליל שבת מניח ידיו על ראש בנו וקורא על כל אחד ואחד תיבות הללו בדביקות 'אלו ואלו נשרפין בבית הדשן'.

והנה נזדמן שבליל שבת אחד נתאכסן בביתו של זה אחד תלמיד חכם, וראה את מנהגו שהוא מצפצף על ראש כל אחד ואחד קללות נוראות שאין כמותן, 'אלו ואלו נשרפין בבית הדשן'. ויחרד החכם חרדה גדולה וצעק ויאמר לו: מה אתה עושה עם בניך לקללם בליל שבת, ותביאם לשריפה בבית הדשן, רחמנא לשיזבן.

אך באותו ליל שבת הגידו לאותו חכם בחלום: לא טוב עשית שבטלת אותו ממנהג זה, כי הוא אומר כך לפי תומו, וכיון שהקב"ה אוהב אותו, לוקח אותיות של חמשה תיבות אלו ועושה מהם צירופים אחרים של ברכות, כי ה' יתברך יתקן אותם בחסדו.

ועל כיוצא בדבר זה נאמר (שיר השירים ב, ד ובמדרש רבה שם) "ודגלו עלי אהבה" דאף על פי שהוא מדלג אותיות או תיבות שבזה תשתנה משמעות הדברים ותתהפך משוב לרע, עם כל זה הם עלי אהבה, שיהיו נשלמים ונתקנים על ידי הקב"ה. ורואים מזה גודל כח של התפילה של כל אחד מישראל.

בעושר ובריבוי בנים, היה לו יותר מעשרה בנים זכרים, וכולם היו נעמדים לפניו בליל שבת והוא היה מברך אותם ברכה בעלמא, כי לא היה יודע אפילו פסוק אחד של ברכות לברכם בו. וכמו כן כשהלך לבית הכנסת לא אחז אפילו את הסינור והמחזור בידו, מאחר שאינו יודע אפילו צורת האותיות.

והנה שם בבית הכנסת היה אחד שהיה לו קול ערב, והוא היה החזן הקבוע המתחיל מפרשת העקידה עד הפסוקים של ה' מלך, והיה אומרם בקול רם וערב, ואחר כך ניגש השליח ציבור שהתחיל מן ה' מלך.

והנה זה האיש המתחיל בכל יום בקול רם, היה קורא פרק איזהו מקומן, בניגון ובמתן, ובכל הלכה היה עושה ניגון חשוב ונעים בסיומה. ובפרט בסיום ההלכה של 'אלו ואלו נשרפין בבית הדשן' היה אומר סיום זה בקול רם ונעים ביותר, והיה דרכו להאריך בניגון חמשה תיבות אלו יותר משאר סיום ההלכות.

וזה העם הארץ הנ"ל שלא הבין פירוש המילות חשב בעצמו, למה דוקא באלו החמשה תיבות הוא מאריך יותר ועושה ניגון יותר, אלא ודאי כי אלו החמש תיבות, ברכות גדולות הם ומברך את כל הקהל בהם, ולכן מגביה קולו בהם להשמיעם את הצבור.

ושמעתי על זה הוספה נאה עד מאד מהרב בן הרוש (שהיה לו חנות למוצרי חשמל באזור רח' יפו בירושלים), שהתיבות 'אלו ואלו נשרפין בבית הדשן' כשמהפכין אותם באותיות א"ת ב"ש, (וכנ"ל שתיבות אלו 'נהפכו' לטובה) הם עולים בגימטריא 1991, והוא הגימטריא של כל הפסוק 'ולא אבה ה' אלהיך לשמע אל בלעם ויהפך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה' כי אהבך ה' אלהיך, והוא ממש גימטריא מדויקת, והוא נפלא ביותר! (והוא הפסוק היחיד בכל החמשה חומשי תורה שבגימטריא 1991).

ביאור שם הפרשה 'בלק'

ידוע תמיהת העולם, איך יתכן שנקראת הפרשה על שמו של גוי, ולא רק גוי אלא גוי רשע מרושע, 'בלק'. ואומרים בשם הרבי ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע, שתירץ בדרך צחות, ש'בלק' היה גוי 'כשר', שהרי היה שונא את בני ישראל בשנאה מובהקת מאד, וקיים בהידור מה שאמרו חז"ל (רש"י וישלח לג) 'הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב', ובלק גילה שנאתו בפירוש ולא הסתיר את שנאתו רק בלבוא. בוא וראה עד כמה היה גדולה שנאת בלק לבני ישראל, כמו שמבאר

מִרְיָן הַחִידָא"א בִּסְפָרוֹ חֻמַּת אֲנִי (בשם גדול אחד), על מה שנאמר (במדבר כב, 1) ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממנו, שבלק ביקש מבלעם 'ארה לי' שיקלל אותו שלא יהיו לו בנים, כי ראה שדוד מלך ישראל ומלך המשיח עתידים לצאת ממנו, מרות המואביה, וזה כוונתו באומרו 'כי עצום הוא - ממנו' שהמשיח שלהם עתיד לצאת ממנו, ולכן ביקש מבלעם שיקללו שיכלה זרעו, וכך לא יצאו דוד מלך ישראל ומלך המשיח רח"ל.

א. אומרים בדרך צחות בשם ת"ח אחד, למה גוי אוהב ישראל נקרא בשם 'חסיד' אומות העולם, שכן 'הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב', ומאחר שהגוי הזה אינו מקיים 'הלכה'

אהבת ישראל לכל יהודי באשר הוא שם

אז פרשת בלק, נענה אחד ושאל, מה עם פרשת השבוע, היכן מרומז בו המצוה של אהבת ישראל. וענה הרה"ק מאפטא, שבשם הפרשה גופא כבר מרומז הדבר, שהרי בל"ק ר"ת ו'אהבת ל'רעך כ'מוך.

וישאל החסיד, רבי, 'ס'שטימט נישט', שהרי בלק נכתב עם האותיות ב' ולא ו', ק' ולא כ'. ענה לו הרה"ק בדרך צחות, יש לאהוב כל אדם מישראל, איך שהוא ואיך שהוא נראה, באיזה מדרגה שהוא עומד, בין אם זה ב' או ו', ק' או כ', בכל אופן שהוא יש לאהוב את האדם ולקיים בו המצוה של 'ואהבת לרעך כמוך', וכלשוננו הקדוש, "מ'דארף ליב האבען יענעם אפילו ווען ס'שטימט נישט".

ידוע שמידתו של הרה"ק מאפטא זי"ע היה אהבת ישראל, ועל שמו נקרא ספרו הק' 'אוהב ישראל', וכמו שכותב נכדו בהקדמת הספר: 'וקראתיו בשם 'אוהב ישראל', יען כי הוי מרגלי בפומיה דרב, אשר במידה זאת יוכל להתפאר אפילו לפני בית דין של מעלה, אשר אהבת ישראל תקועה בלבו. וטרם הלך ארון אלקים צוה לבניו שלא ירשמו על מצבת אבן שיצינו על בנין הנפש שלו שום שבח, רק 'אוהב ישראל'.

ומספרים שפעם ישב הרה"ק עם קהל החסידים, ודיבר עמהם בעניני אהבת ישראל, ואמר שבכל פרשה בתורה אפשר למצוא בו רמז על אהבת ישראל, והיה אז בדיחא דעתיה, ואמר שהעולם יכולים לשאול והוא יענה. והיה

אהבת ישראל לפני התפילה

'קודם שהאדם יסדר תפילתו בבית הכנסת מפרשת העקידה ואילך, צריך שיקבל עליו מצות ואהבת לרעך כמוך, ויכין לאהוב כל אחד מבני ישראל

והנה איתא מהאר"י הק' שקודם התפילה יקבל האדם על עצמו מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך, וכך לשונו הקדוש בשער הכוונות (דרושי ברכת השחר):

זו, סימן הדבר ש'חסיד' הוא ואינו מקיים הלכה...

והנה אנחנו רואים שרבים מתפללין ואין הקב"ה שומע אותם. אך דזה אם רבים יש להם אהבה, וא"כ כשהם מתפללים אחד בעד חבירו הוי תפלת הרבים, אבל אם אין אהבה ביניהם, א"כ כל אחד מתפלל רק לעצמו לא הוי תפילת הרבים.

והגם שכבר אמרו חז"ל (ברכות נח.), כשם שפרצופיהן אינן שווין כך דיעותיהן אינן שוות, אך כבר אמר הרה"ק הרמ"ש מבאיאן זי"ע, 'חילוקי דיעות' מותר שיהיה, ובלבד שלא יבואו מזה לידי 'פירוד הלבבות'. והביא ראיה לזה, דהנה כל הארבע פרשיות כתובים בתפילין של ראש, וכמו"כ בשל יד, אולם בתפילין של ראש יש בהם ד' בתים, והד' פרשיות מחולקין בד' בתים נפרדים, ואילו בתפילין של יד שיש בו רק בית אחד, כל הד' פרשיות נמצאים בבית אחד, ללמדך שאף שמותר להיות חילוקי דיעות בראש, אבל היד שהוא כנגד הלב יש להיזהר ביותר שיהיו כולם 'אחד', ושהחילוק ידיעות לא יגרמו לידי פירוד הלבבות.

כנפשו, כי עי"ז תעלה תפילתו כלולה מכל תפילות ישראל, ותוכל לעלות למעלה ולעשות פרי'.

והנה נתבאר לעיל שבפרשתן רואים גודל מעלת התפילה של כל אחד מישראל, ובפרט כשמתפללים בציבור, ולכן נקרא הפרשה 'בל"ק', שהוא מרמז למצות ואהבת לרעך כמוך, לרמז שלפני התפילה צריכים לקבל על עצמו לאהוב כל אחד מישראל בכל מצב, וכך תתקבל תפילתו ביותר.

ובכח האהבה לכל אחד מישראל, יהיה נחשב ביותר 'תפילה בציבור', כמו שהביא בספה"ק בית שמואל אחרון (ריש פרשת ויקהל)², שגם אם מתפללים מאה אנשים במנין, אבל כל אחד הוא כנפרד בפני עצמו, ובפרט אם יש ביניהם טינה בליבם, הרי זה מאה אחדים ולא 'ציבור'. ואינם נקראים 'ציבור' רק כשכולם באחדות.

ואלו דבריו הק': 'דהנה איתא בגמרא, מנין שאין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים, שנאמר הן קל כביר לא ימאס,

ב. להרה"ק רבי שמואל הקטן אב"ד פוזנא, אחיו של רבי יוסף הצדיק אב"ד פוזנא חתנו של הנודע ביהודה, והוא מילא מקום אחיו, וכאשר הדפיס הרה"ק רבי אלעזר בנו של הרבי ר' אלימלך את הספה"ק נועם אלימלך לקח ממנו הסכמה על ספרו הק'.

ע"י האחרות אין חל בהם קללה

שנרמז בזה, שכאשר חסר באחדות בין בני ישראל, והם נחלקים לכיתות כיתות, אפס קצוה תראה, אזי חלילה יוכל לחול בהם הקללה. אבל על ידי האחדות, שולט בהם רק ברכה ולא קללה.

ועד"ז מבאר בספר בית ישראל (להר"ד אלתר שפירא), דהנה כאשר ראה בלק שבלעם אינו יכול לקלל את ישראל, עלה בלבו של בלק לחשוב, דמשום זה אינו יכול לקלל אותם, משום דידוע דכללות ישראל הם ישישים רבוא והשכינה שורה ביניהם, וממילא אין הקללה חלה עליהם. ולכן הציע שיקלל רק 'קצוה', ולא לכל ישראל, דכך לא יהיה בהם ס' רבוא והשראת השכינה ביניהם, ועל ידי זה יוכל לקלל אותם.

אמנם כשבלעם ראה שישיראל שוכן לשבטיו, היינו שיש בהם אחדות ואהבה, הבין שאפילו אם יקלל רק מקצתם לא יוכל הקללה לחול עליהם כלל, מאחר שיש אחדות ביניהם. ועיין במדרש (פרשת אמור), דדורו של אחאב היו עובדים עבודה זרה ואעפ"כ יצאו למלחמה ונצחו, מטעם שהיה ביניהם אחדות.

ואפשר שזהו הרמז במה שאמרה האתון לבלעם, 'כי הכיתי זה שלש רגלים' (במדבר כב, כח), ופירש"י, 'רמז לו, אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש

עוד בביאור שם הפרשה שמעתי מאבי מורי שליט"א, שבאמת היה צריך להיות שם הפרשה לק"ב, על שם הקללות שביקש בלק לקלל את ישראל, (וגם 'בלק' בעצמו היה נכון ששמו יהיה 'לקב') וכמו שאמר לבלעם, 'לקוב אויבי לקחתיך'. אך מאחר שהפך ה' את הברכה לקללה, נעשה מלק"ב - בל"ק, שהוא ר"ת ב'רכה ל'א קללה, שיהיה לבני ישראל רק ברכה ולא קללה.

ויש להוסיף על זה, דהנה כשיש אהבת ישראל, אזי אין שולט בהם הקללה, שהרי לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, ונמצא שכאשר יש ואהבת לרעך כמוך הנרמז בבל"ק, אזי יהיה ממילא ב'רכה ל'א קללה. וזהו רצון השי"ת שיהיו בני ישראל בשלום, כמו שאמרו חז"ל (תנבא"ר פכ"ח) 'וכך אמר להם הקב"ה לישראל, בני אהובי, כלום חסרתי דבר שאבקש מכם, ומה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבין זה את זה ותהיו מכבדין זה את זה' וכו'.

אמנם כשחסר האחדות בין בני ישראל אזי חלילה יוכל לחול הקללה, וכמו שנאמר (במדבר כג, יג) 'ויאמר אליו בלק לך נא אתי אל מקום אחר אשר תראנו משם אפס קצוה תראה וכולו לא תראה וקבנו לי משם', וביארו צדיקים

ונמצא שאף שבכל ימות השנה יש בחינת מחיצות בין בני ישראל, אבל ברגלים נעשה אחדות גמור בין כל ישראל, וזהו מה שרמזה לו האתון, שמאחר שיש אחדות גמור בין בני ישראל בשלש רגלים, ממילא לא יחול בהם שום קללה, רק ברכה.

רגלים בשנה'. ויש להבין למה רמז לו דוקא ענין זה. והביאור בזה על פי מה שאמרו בירושלמי (חגיגה) על הפסוק (תהלים קכב), 'כעיר שחוברה לה יחדיו', שברגלים כשכל בני ישראל עולים לרגל, העיר ירושלים עושה אותם כולם חברים, ואין צריכים להיזהר מטומאת העמי הארץ.

שיעור יום ב' פרשת בלק תשפ"ה

י"א תמוז

יומא דהילולא של הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע

ועוד כתב עליו הרה"ק הבני יששכר, בהקדמה להגהותיו על ספרו סוד מרע ועשה טוב 'הוספת מהרצ"א': 'ומעט הייתי מתלונן בצל קורתו, ומצאתי ראיתי אשר לב הרב מבעית בחכמה הקדושה היא חכמת הקבלה, וכמעט לא ראיתי ולא שמעתי בדורנו דוגמתו מי אשר העמיק בחכמה הנפלאה כמוהו, ומיום עמדי על דעתי הייתי משתוקק מאד לחכמה הלזו. והנה כעת זכיתי לקבל פני אפי רברבי הרב החסיד המקובל הנ"ל, וראיתיו מלא וגדוש בקדושת החכמה המפוארה הלזו, וכבר היה לי פתחון פה לפניו בעניני החכמה וכו', ודבריו דברי אלקים חיים כזקוקין דנורא ובעורין דאשא. עכלה"ק.

הרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב זי"ע

היום י"א תמוז חל יומא דהילולא של הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע. הוא היה גדול מאד בלימוד תורת הנסתר, וחיבר ביאורים על הזוהר הק', עד שנקרא שמו בישראל "שר בית הזוהר", ועוד אמרו עליו שזה"ר ר"ת ר'בי ה'ערשלע זידיטשובער.

בוא וראה מה שמעיד עליו הרה"ק הבני יששכר בהסכמתו לספר עטרת צבי: 'וידוע לכל, אשר עם גדול קדושתו ופרישותו וחסידותו זכה שנפתחו לו שערי חכמה ובינה, והיה יחיד בדורו בחכמת האמת, ואת מקורה הערה לפורצה לתכליתה על סדר העבודה. וכמה פעמים כשהיה הדיבור של חיבה מצוי בינינו בהיותי מסתופף בצילו של הקודש, פלפלתי עמו בחכמה וראיתי אשר מן השמים זכה לזה'. עכלה"ק.

הפסוק (תהלים לד, ד) 'גדלו לה' אתי', כי הר"ת של ג'דלו ל'השם הוא ל"ג, את"י ר"ת י"א ת'מוז, לרמז כי יש שייכות גדולה בין שני הימים, ל"ג בעומר, וי"א תמוז.

לרגל היומא דהילולא נזכיר בהמשך מאמר משמו על פרשתן.

נסתלק לגנז"מ ביום י"א תמוז, וכותב על כך הרה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע (דברי תורה ח"ח אות כ"ב) בשם הרה"ק משינאווא זי"ע, שמי שאין ביכולתו להשתטח על ציון הרשב"י במירון בל"ג בעומר, ישתדל להיות במירון ביומא דהילולא של הרה"ק העטרת צבי זי"ע. ומוסיף המנחת אלעזר רמז לדבר מן

מה ראה בלק?

וַיֵּרָא בַּלֶּק בֶּן צְפוּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמֹּרִי. וַיִּגֵּר מוֹאֵב מִפְּנֵי הָעָם מֵאֲדָר כִּי רַב הוּא וַיִּקְּץ מוֹאֵב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר מוֹאֵב אֶל זִמְדִּי מִדִּין עָתָה יִלָּחֲבוּ הַקְּהָל אֶת כָּל סָבִיבֵתֵינוּ בְּלַחֵךְ הַשּׁוֹר אֶת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבַלֶּק בֶּן צְפוּר מֶלֶךְ לְמוֹאֵב בָּעֵת הַהוּא (במדבר כב, ב-ד).

וכדי ליישב כל ההערות הללו מבאר המהרי"ל דיסקין את הפסוקים כמין חומר. דהנה באמת יש להבין מהו "וירא בלק בן צפור", מה הוא ראה, ופירש רש"י, 'וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי' - אמר, אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם, אנו על אחת כמה וכמה, לפיכך 'ויגר מואב'. שאם סיחון מלך האמורי ועוג מלך הבשן נפלו לפנייהם, לנו אין תקוה נגדם.

ומבאר המהרי"ל שיש להוסיף ולפרש: "וירא בלק בן צפור" - ומה ראה? הוא ראה כל מה שנאמר בהמשך

ופירש רש"י, 'מלך למואב בעת ההיא' - 'לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה, וכיון שמת סיחון מננהו עליהם לצורך שעה'. ויש להבין למה עד כאן לא משמיענו הפסוק מי הוא בלק, והוי ליה למימר תיכף ומיד בתחילת הפסוק 'וירא בלק בן צפור מלך מואב', ולא רק בסוף פסוק ד'.

עוד יש להבין למה נאמר 'ויגר מואב', ולא אמר 'ויגר בלק', כמו שפתח וירא בלק, או שיאמר גם שם, וירא מואב. ועוד יש להבין מהו 'ויקץ מואב' דאם נתייראו שילחמו בהם או אנגריא לא שייך בזה לשון ויקץ, אלא נתייראו.

ויש להביא הוכחה לזה, דהנה איתא בחז"ל בכמה מקומות (נזיר כג; הוריות י), 'אמר רב יהודה אמר רב, לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה, שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק הרשע, זכה ויצאה ממנו רות'.

והקשה שם המהרש"א, דהנה התוספות בנזיר הקשו, הא אמרינן בעלמא 'העוסק במצוה שלא לשמה נוח לו שלא נברא', ואם כן מהו הענין ללמוד אפילו שלא לשמה. ותירצו, דהתם מיירי שעוסק בתורה שלא לשמה - לקפח לאחרים, והכא קאמר שעוסק שלא לשמה - היינו לקנות לו שם. וכהאי גוונא כתבו התוספות בכמה דוכתין.

ותמה המהרש"א, שהרי הראיה שהביאה הגמרא הוא מבלק, והרי התכלית שהביא בלק הקרבנות היה זה לכאורה לקפח לאחרים, שהרי כוונתו בהם היה כדי שיוכל לקלל ישראל, ואם כן מהו החשיבות ב'שלא לשמה' של בלק.

ומבאר המהרש"א שבלק לא היה כוונתו באמת לקלל את ישראל, רק כל מה שעשה היה רק מפני יראת עצמו, כמו שנאמר וירא בלק וגו' ויגר מואב מפני בני ישראל וגו', והווי ליה כמו לקנות שם לעצמו. ולכן אמרו על בלק 'שמתוך שלא לשמה', היינו שהביא הקרבנות

הפסוקים, 'ויגר מואב' - ראה בלק את בני עמו פוחדים ויראים מישראל. ולא עוד אלא גם ראה ש'ויקץ מואב מפני בני ישראל' - שבני עמו קצים בחייהם מחמת הפחד מפני ישראל. ולא עוד אלא גם ראה שבני עמו שולחים שליחים לזקני מדין ואומרים להם 'עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור את ירק השדה', - אנו בצרה! ישראל קמים עלינו ובטוחים אנו שהם יביסו אותנו, וזאת מפני ש'בלק בן צפור מלך למואב בעת ההיא' - המלך שלנו חלוש וחדל אישים ואיננו יכולים לבטוח בו...

וכאשר שמע דיבורים אלו שמדברים שהוא מלך חלש, אזי אזר כגבר חלציו להראות, שיש לו כח לעשות איזה מעשה כנגד בני ישראל...

ובזה יבואר למה נכנס בלק לזה להביא את בלעם, והלא בלק היה קוסם יותר גדול מבלעם (רש"י כג, יד), ובודאי ידע שפיר שבני ישראל לא יעשו מלחמה עמהם, (ומבואר כן באור החיים הק') ולא היה לו ליכנס לזה להביא את בלעם. אך לדברי המהרי"ל דיסקין מובן שפיר, כי אף שידע שבני ישראל לא יעשו אתם מלחמה, אך הכיצד הוא יכול להישאר לשבת מן הצד, כשהעם מדברים עליו שהוא מלך חלש, והחליט שעליו להראות שהוא מלך גבור.

דיסקין ניחא שפיר מאד, דהנה בלק שמע איך שכל העם מבזים אותו שהוא מלך חלש, ולכן הביא את בלעם 'כדי לעשות לו שם', שיאמרו עליו שהוא גבור ומוצלח, ונמצא שכל כוונתו אכן לא היה לקנתר ולקפח לאחרים, רק כדי לקנות לו שם.

שלא לשמה רק לקנות לו שם, ובסוף זכה שבא לשמה, שהרי זרעו, דוד ושלמה, הקריבו קרבנות לשמה.

ולכאורה יש להבין תשובת המהרש"א, שהרי ידע שבני ישראל לא יעשו מלחמה עם מואב, ונמצא שגם 'פחד' לא היה לו. אך לדברי המהרי"ל

בא לשמה לאחר כמה דורות

ומבאר שהכוונה הוא שילמוד תמיד, אפילו אינו בא לעולם לתורה לשמה, כי על ידי כן יזכה לבנים ובני בנים שיהיו עוסקים בתורה לשמה. ומביא ראיה לזה מהגמרא הנ"ל, שהביאו ראיה להיסוד שמתוך שלא לשמה בא לשמה, מבלק, שבשכר שהקריב מ"ב קרבנות זכה ויצתה ממנו רות, שיצאו ממנה דוד ושלמה שהקריבו קרבנות לשמה, ורואים מזה להדיא, שה'לשמה' יכול לבוא אפילו אחרי כמה דורות.

והנה בפשטות מבארים 'שמתוך' שלא לשמה בא לשמה', שלאחר שילמד כמה שנים שלא לשמה, לבסוף עוד יבוא למדרגה של לשמה. אך הקשה על זה בספה"ק **אביר יעקב** להרה"ק **רבי אברהם יעקב מסדיגורא ת"א** זי"ע (פורים תשי"ט) שאם כן מהו מה שאמרו '**לעולם** יעסוק אדם בתורה ובמצוות', מה זה לעולם, הרי אם לומד לעולם שלא לשמה, מתי יהיה בא לתורה לשמה.

ויתניב מלאך ה' – לכוף את בלעם להפכו מטומאה לקדושה

וַיַּחֲר אֵף אֱלֹקִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְּנִיב מַלְאֲךְ ה' בְּדֶרֶךְ לִשְׁטָן לוֹ וְהוּא רֶכֶב עַל אֲתוֹנוֹ וְשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ (במדבר כב, כב).

שכן מצאנו בכמה ענינים שבלעם היה עומד בצד הטומאה כנגד אברהם אבינו, וכמו שפירש רש"י (במדבר כב, כא) 'ויחבש את אתונו, מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה שחבש הוא בעצמו, אמר הקב"ה, רשע, כבר קדמך אברהם אביהם, שנאמר (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמורו'. ועוד מצאנו ששניהם לקחו עמהם שני נערים, אצל אברהם אבינו נאמר (בראשית כב, ג) 'ויקח את שני נערי אתו', וכן אצל בלעם נאמר 'ושני נערי עמו'.

ומבאר שהרמז בזה הוא, כי נע"ד ראשי תיבות נ'פש ע'ין ר'וח, והנה כל אחד יש לו שני נפשות, נפש האלוקית

ופירש רש"י, לשטן לו - מלאך של רחמים היה, והיה רוצה למנעו מלחטוא שלא יחטא ויאבד. ויש להבין מאחר שהמלאך הוא של רחמים, למה נזכר אצלו שם 'שטן', 'לשטן לו'.

ומבאר בספה"ק אמרי יוסף ביאור נפלא בשם בעל ההילולא הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זצוק"ל, דהנה שנינו באבות (ה, כג) 'כל מי שיש בו שלשה דברים הללו, הוא מתלמידיו של אברהם אבינו, ושלשה דברים אחרים, הוא מתלמידיו של בלעם הרשע. עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה, תלמידיו של אברהם אבינו. עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה, תלמידיו של בלעם הרשע'.

ג. והנה אצל אברהם נאמר 'אתו', ואצל בלעם נאמר 'עמו', רמז לדבר, שמו של אברהם מתחיל בא', ונאמר 'אתו', ואצל בלעם יש אותיות 'עם' בשמו, ונאמר 'עמו'. ויש בזה דבר פלא, שהמהר"ל מפרגא בספרו דרך חיים (אבות פרק ה משנה יט) כתב 'ומפני זה נאמר אצל אברהם עמו', והאריך בזה אריכות גדולה לבאר הענין, והוא פלא גדול, שהרי בפסוק נאמר להיפך, וראה בספה"ק ישמח ישראל (פרשת וירא) מביא מכת"ק מרן הגה"ק הרבי רש"פ מגריצא זצללה"ה ישוב לקושיא הנוראה בדברי מהר"ל מפרגא זי"ע, שכפי הדרוש שלו כתב שאצל אברהם אבינו נכתב ושני נערי עמו, ואצל בלעם כתיב ושני נערי אתו, ובתורה כתוב להיפך, והאריך בזה ליישב הענין.

ובספר עמוד האמת, מדברי תורתו של הרה"ק מקאצק זי"ע הביא, ששאל הרה"ק רבי יצחק מוורקא את רבינו בפירוש דברי המהר"ל, שהרי בתורה כתוב להיפך, ואמר הרה"ק מוורקא, חס לנו מלומר שהמהר"ל טעה ופירש דבריו, אמר לו הרה"ק מקאצק, ואני אומר שטעה,

וכן כשנוגע הדבר לכבוד שבת והוצאות בניו לתלמוד תורה, שם צריך שיהיה 'נפש רחבה'. והענין של 'עין רעה' לצד הטוב הוא, שלא יהיה מסתפק במועט ברוחניות, רק יבקש תמיד להתעלות יותר ויותר, וזהו 'ומצאת את לבב'ו נאמן לפניך', ששני הלבבות היו לצד הקדושה.

אבל בלעם הרשע היה שני נעדריו עמו, שכל חלקי נ'פ'ש ע'י'ן ר'ו'ח שלו היו בצד הרע, שכל מהותו היה בעצם 'עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה', ואילו כשהדבר היה נוגע לענינים שבקדושה, שם השתמש במדותיו של אברהם אבינו, עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה. כשהדבר נוגע למצוות ומעשים טובים, שם יש לרשע 'רוח נמוכה', שהוא מסתפק במה שיש לו, וכן בצדקה יש לו 'נפש שפלה', שהוא מסתפק בנתינת כמה שקלים לצדקה, וכמו כן כשנוגע הדבר לעבודת ה' שלו יש לו 'עין טובה', שדי לו במה שכבר למד, והוא מסתפק במועט^ד.

ואנו רואים ענין זה, שגם אברהם וגם בלעם חבשו שניהם את הבהמה לבדם וזה מורה על 'רוח נמוכה', אלא

ונפש הבהמית, בחלל הימני הוא משכן הנפש האלוקית, ואילו החלל השמאלי הוא מקום משכן נפש הבהמית והיצר הרע, וכמו שמבאר בספר התניא באריכות. והאדם צריך לעבוד את הש"ת בכל לבבך בשני יצריך, שיכניס את כל חלקי נפש עין ורוח שלו לצד הקדושה, שיהיו לו מדותיו של אברהם אבינו, עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה, ורק במקום הצורך עליו להשתמש עם מדותיו של בלעם הרשע, עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה, לצד הטוב.

וכמו שמבאר התולדות בספרו כותנת פסים (פרשת צו) בשם הבעש"ט הק', שגם הצדיק משתמש במקום הצורך עם המידות הללו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה לצד הטוב, כגון כאשר האדם בא לעסוק בעבודת ה', והיצר הרע שואלו מי הוא ומה יהיה ממנו, ומשפיל את רוחו כדי שלא יפנה לעבודה, אזי צריך האדם שיהיה לו 'רוח גבוהה', שיהיה ויגבה לבו בדרכי ה', שהוא יכול לעבוד את ה'. וכמו כן ישתמש האדם במידת 'נפש רחבה' כשנוגע הדבר בנתינת צדקה לעני, שיתן מן המובחר ביותר,

וזאת באה במכוון מן השמים להראות, שהגם שהיה איש אלוקים ולא היה דבר רז נעלם ממנו, עם כל זה היה רק בשר ודם, ושגיאות מי יבין.
ד. לשון הכתנות פסים: הקושיא מפורסמת, מה זה שאלה מה בין תלמידיו וכו', שיש הפרש

ידי היפוך נפש רחבה עין רעה ורוח גבוהה לשט"ן, ראשי תיבות נפש ש'פלה, עין ט'ובה, רוח נ'מוכה.

והנה נתבאר בזה שעיקר העבודה הוא להפוך את הרע לטוב, להשתמש עמו לטוב. ויסוד זה מבואר בהרבה ספה"ק, והיו צדיקים שאמרו שהאדם שעוקר מעצמו לגמרי איזה מידה רעה הרי הוא נעשה בעל מום, כי עיקר השלימות הוא, להשתמש עם המידה רעה גופא - לטובה.

ויש להוסיף בזה רמז נאה, "עין רעה רוח גבוהה נפש רחבה" עם האותיות, ועם הוספת שם הוי"ה (26), בגימטריא "עין טובה רוח נמוכה נפש שפלה", וי"ל

שאברהם אבינו השתמש עם ענין זה לצד הטוב, כשיצא לעקידה, שאהבת ה' מקלקלת את השורה, ואילו בלעם השתמש במדה זו לצד הרע כשיצא לקלל את ישראל.

וזה הכוונה בפסוק, שאברהם אבינו לקח את 'שני נערי'ו אתו' הנפש והעין והרוח מצד הקדושה, /נפש שפלה עין טובה רוח נמוכה/, ואילו בלעם הרשע לקח את כל חלקי הנפש והעין והרוח מצד הטומאה, 'נפש רחבה עין רעה רוח גבוהה'. וכאשר ראה מלאך הרחמים את בלעם יוצא עם שני נערי"ו, נפש עין ורוח שלו מצד הטומאה, אזי התייצב בדרך לשט"ן לו - למנעו מלחטוא על

כבין מיתה לחיים. וביאר [הבעש"ט] כי הרשע יש לו מדות בגשמי, בטובת עולם הזה, עין רעה - שכל טובה שיש לו אינו מספיק לו ואינו שבע, ומתאוה עוד, כמו שאמרו חז"ל (עי' קה"ר א' לד, ג יב) אין אדם מת וחצי תאוותו בידו. מה שאין כן הצדיק יש לו עין רעה ברוחני, שאין עינו שבע בכל מעשים טובים שעושה, כמו שיש לרשע עין רעה בגשמי. וכן רוח גבוהה, כי הרשע יש לו מדה רעה זו בגשמי. והצדיק יש לו מדה זו ברוחני, נגד היצר הרע המפתה אותו מה אנוש שילך בגדולות האלו לעבוד השם יתברך עקרא ושרשא דכל עלמין, ונגד זה יש לו רוח גבוהה. גם נפש רחבה, שמתאוה הצדיק בכל מיני תאוה שאפשר בעבודת השם יתברך, והרשע יש לו מדה זו בגשמי, תאוות המותרות בעולם הזה. וכן עין טובה יש לו לצדיק בגשמי, מה שאין כן לרשע ברוחני, שיש לו עין טובה שמסתפק בג' עמודים, עמוד התורה במיעוט למוד התורה, גם שאינו לשם שמים רק להתפאר, במיעוט עבודה - די לו הליכה לבית הכנסת בשחרית, וגם זו מצות אנשים מלומדה ובחפזון וכו'. ובמיעוט צדקה, ומימיו לא נתן מעות אתרוג ומגילה, די לו בערב יו"כ שנתן עבור נרות כדי לשנות וכו'. ורוח נמוכה, הצדיק בגשמי, והרשע ברוחני, שאומר מה אני ספון וחשוב ליכנס בגדר החסידות, בזה יש לו רוח נמוכה, מה שאין כן בתאוות עולם הזה אומר שאין ראוי שום אדם לעושר וכבוד חוץ ממנו. ונפש שפלה גם כן כנזכר לעיל. עכת"ד.

גר"ר ר"ת ג'בוהה ר'חבה ר'עה, והיינו **'וישב יצחק'**, שבישיבתו של יצחק אבינו, שהרי יצחק היו יושב בישיבה, שם אחזו **'בגרר'**, שאחזו במידות אלו, מידותיו של בלעם הרשע, והכניסו אותם לצד הקדושה, וזהו הענין בבארות אביו שחזר וחר, שהכניס את הכל לצד הקדושה.

ועוד יש לבאר שהכוונה הוא **'וישב יצחק'**, כשעוסקים בישיבה, שם צריך גם שיהיה הענין של **'בגרר'**, ג'בוהה ר'חבה ר'עה, שכדי לעסוק בתורה צריך שיהיה לאדם הכוחות של ויגבה לבו בדרכי ה', ושיבקש לגדול הרבה ושלא יסתפק במועט}.

הרמז בזה שאם כוונתו לשם שמים, לעשות בזה נחת רוח להבורא ית"ש אזי ב' הבחינות הם שווים. וגם נרמז בזה מה שעמד מלאך ה' - מלאך של רחמים, לשט"ן לו, כי המלאך ה' רצה שעל ידי כן יהפכו המידות הרעות למידות טובות.

{ויש לרמז ענין זה עוד במה שנאמר (בראשית כו, ו) **'וישב יצחק בגרר'**, וביאר הרבי מלובלין זי"ע (מובא בספר 'אבני זכרון') **'וישב'** - מלשון ישיבה, **'בגרר'** - לשון גרירה, שבישיבתו של יצחק אבינו ע"ה, הורו הלכה כרבי שמעון בגרירה, כדאיתא במסכת שבת (דף כב.).

ויש לומר על פי זה שהכוונה היא

כפי שכיבתו כן יקום

הֵן עִם כְּלָבִיא יָקוֹם וְכֹאֲרִי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאָכֵל טָרֶף וְדָם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה (במדבר

כג, כד).

הקב"ה שומרם ונלחם מלחמותם ומפילם חללים.

בספה"ק שפתי צדיק מדקדק שלכאורה הסדר היה צריך להיות להיפך, שהיה לו להזכיר השכיבה מקודם, וכן בקריאת שמע נאמר בשכבך אחר כך ובקומך, ולמה הזכיר בלעם בתחילה ענין קימתם ורק לאחר מכן

ופירש רש"י, הן עם כלביא יקום וגו', כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצות ללבוש טלית לקרוא את שמע ולהניח תפילין. לא ישכב בלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו. כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום. בא מחנה וגייס להזיקם

זכרתיו על יצועי באשמורות אהגה בך', על פי מה שהיה מרגלא בפומא דהצה"ק מוה"ר מאיר זלה"ה מפרעמישלאן זי"ע, דהנה השלחן ערוך או"ח (סי' א') התחיל בזה הלשון 'יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו', וכתב הרמ"א ז"ל, 'וגם בשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב'. ולכאורה קשה דהמחבר מדבר מענין עמידה ולמה ידבר הרמ"א עתה מענין שכיבה שהוא דבר אחר, ומה ירצה הרמ"א ז"ל בזה, ומה גם שהיה לו לכתוב דין זה בסדר הלילה, אלא שהיה קשה להרמ"א, דהמחבר כתב בסתם יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו, דמי ראה איש ששוכב את עצמו לישון כסוס שיתגבר כארי לעמוד כארי, הלא אם ילך לשכוב כסוס יעמוד ג"כ כסוס, אלא אם ישכוב את עצמו כארי יתגבר כארי לעמוד, לכן כתב הרמ"א פירוש, גם בשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב ואז יתגבר כארי לעמוד בבוקר כארי.

וזהו 'אם זכרתיו על יצועי, באשמורות אהגה בך', שכאשר יזכור את ה' במיטתו, אזי יהיה ההשכמה באופן הראוי.

ענין שכיבתם, ומבאר שבלעם היה מתמיה ומתקשה איך עם בני ישראל תיכף ומיד בבוקר השכם הם מוכנים בהתלהבות לעבוד את השי"ת בקיום המצוות, בשלמא המתייגעים בעבודתו יתב"ש כל היום נכון ששיגו ארחות חיים, מה שאין כן תיכף ומיד בבוקר השכם, על זה מתרץ הכתוב 'לא ישכב עד יאכל טרף', שגם שכיבתו היה בהפקדת נשמתו להשי"ת ומקבל עול מלכות שמים וכל כוונת השכיבה כדי שיהיה לו דעה צלולה לעבודתו יתב"ש, לכן התעוררותו תיכף בזה.

וכן מבאר בספה"ק ייטב לב, על פי מה שכתוב בספרי יראים כי סגולה לקום בשעה שרוצה הוא על ידי שקורא קריאת שמע בכוונה ואז מתפלל שיעזרהו השי"ת לקום בשעה שרוצה, ומפקיד רוחו, והקב"ה מחזיר לו פקדונו בשעה שרוצה לקבלו. וזהו שנאמר 'הן עם כלביא יקום וגו'', והטעם כי 'לא ישכב' מתחילה בלילה 'עד יאכל טרף', על ידי קריאת שמע, ועל ידי כן יש לו הכח להשכים כראוי.

וכענין הזה מבאר בספה"ק דברי יחזקאל (תהלים) על הפסוק (סג, ז) 'אם

אופן עמידתו ממיתתו

מתבצעת קימה מהירה, הדם "נזרק" למוח במהירות רבה מידי, והוא מגיב בתגובת שרשרת שגורמת להתעלפות. הוא הציע לכל אדם, גם אם אינו נוטה להתעלף, שלאחר קומו משנתו ישב על המיטה, יספור לאט עד 12 ורק אז יקום. הנאום זכה למחאות כפיים ולתגובות נלהבות.

ואז קם פרופסור יהודי, שומר תורה ומצוות, וביקש את רשות הדיבור.

וכך אמר: אצלנו היהודים יש מנהג עתיק, בן אלפי שנים, לומר תפילה הודיה מיוחדת לבורא עולם, על שזכינו להתעורר בבוקר בריאים ושלמים. התפילה הזאת נאמרת במיטה, בישיבה, מיד כשמתעוררים. יש בה 12 מילים, ואורך לומר אותה, לאט ובכוונה, בדיוק שתים עשרה שניות.

וכאן הוא קרא לאט ובהטעמה את: **מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ מֶלֶךְ חַי וְקַיִם, שֶׁהַחַיִּיתָ בִּי נַשְׁמָתִי בְּחַמְלָה, רַבָּה אֲמוּנָתְךָ.**

שוב רעש האולם ממחאות כפיים סוערות. הפעם נועדו מחיאות הכפיים לריבונו של עולם.

ואולי יש לומר בזה בדרך צחות רמז נחמד בפסוק הן עם **כלביא** יקום, **כלבי"א** ר"ת כ'שיעור ל'ומר י"ב א'מירות, ואז יהיה יתגבר כארי, וליכא מידי דלא רמיזא דאורייתא.

והנה לשון הפסוק הוא '**כלביא** יקום וכארי יתנשא', הזכיר בתחילה 'לביא' - אריה קטן, ואח"כ אריה גדול, וראיתי בספר **שה לבית** להגה"ח **רבי שמעון הירשלער** שליט"א רמז למה שכתב המשנה ברורה (סימן א סק"ח) שמה שכתוב בשו"ע שישכים בזריזות, לאו דוקא אלא ישהה מעט, ולא יעמוד פתאום כי זה מזיק לגוף, וכמו שאמרו בגמרא גיטין (דף ע).

והנה עוד כתב שם במשנה ברורה 'טוב לומר תיכף בקומו מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמתی בחמלה רבה אמונתך'. ובפשטות הכוונה כשמשכים לפני שהוא עומד, יאמר אז מודה אני.

ומביא שם בספרו מעשה נפלא: בכנס של נזירולוגים מכל העולם, שהתקיים בארצות הברית, נדונה התופעה של התעלפויות שמתרחשות בשעות הבוקר, מיד לאחר הקימה מן השינה. פרופסור אחד נזירולוג בריטי, נשא נאום ארוך, בו פירט את תוצאות המחקר רב השנים שערך בסוגיה זו. לאחר כל המחקרים, הגיע למסקנא, שההתעלפויות נגרמות כתוצאה מן המעבר החד שבין שכבה לעמידה. ואמר הפרופ', שלוקח לדם 12 שניות, להגיע מן הרגליים אל המוח. כאשר

החיזוק מאמירת המלאכים כי לעולם חסדו

וַיֵּרָא בִלְקָן בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי (במדבר כב, ב).

פשוט ומגושם, וראה המגיד שהכינו שם קוגל'ן הרבה.

שאל אותו המגיד אם יהיה לו עוד אורחים לשבת, וענה המארח בשלילה. אלא שנוות ביתו מכינה לו בכל שבת כ"ד קוגל'ן, כנגד הכ"ד כי לעולם חסדו שאומרים בשבת.

שאלו המגיד, הלא יש כ"ו כי לעולם חסדו. וענה היהודי הפשוט, עבור 'עוג מלך הבשן' ו'סיחון מלך האמורי' הוא עושה מכה, ולא קוגל'ן...

והנה אין לנו השגה במאמר הצדיקים, שהרי זה פשוט שהעם הארץ לא הבין פשט הפסוק, שהרי אין אנו משבחים את סיחון ועוג, כי אם את השי"ת שהרג את סיחון ועוג.

ושמעתי מידידי הרב יהושע הולס שליט"א, שכאשר האדם מודה להשי"ת 'למכה איראן בפורדו כי לעולם חסדו', אבל חושב הוא על הגוי מאמריקא שהיה לו יד בדבר, או לשאר אנשי הצבא שעסקו בדבר, שהוא שם את יהבו בכמה מיני אנשים, הרי הוא שוטה כאותו עם הארץ, שיש לנו לזכור שכל מה שנעשה הוא נעשה רק על ידי השי"ת.

פירש רש"י אמר אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם אנו על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב.

משהזכרנו ענין מלחמות סיחון ועוג, נזכיר ענין אחד, הנה בתהלים בהלל הגדול נאמר (תהלים קלו, יט-כ) **לסיחון מלך האמורי כי לעולם חסדו. ולעוג מלך הבשן כי לעולם חסדו.** ומבואר בחז"ל, שאלו הכ"ו פסוקים של ההלל הגדול, כל פסוק אמרו מלאך אחר לפי סדר אבג"ד, ואיתא בספה"ק **שיח שרפי קודש** שפעם אמר הרה"ק **רבי הענין מאלכסנדר זי"ע** לחסיד אחד בזה"ל, כל מלאך אומר כי לעולם חסדו, והמלאך נברא רק בשביל זה לומד דבר זה, דהיינו מלאך אחד אומר תמיד בלי הפסק לעושה השמים בתבונה כי לעולם חסדו, ומלאך אחד אומר תמיד ולעוג מלך הבשן כי לעולם חסדו. ואין לו רשות לומר פסוק אחר, כי לא נברא רק על זה, לשבח לאדון הכל בפסוק זה, מכל שכן אנחנו בני ישראל שיש לנו רשות לומר כולם על אחת כמה וכמה צריכין אנו לשמוח בה'.

סיפר הרה"ק **רבי יעקב מפשעווארסק זי"ע**: פעם שבת הרה"ק **רבי מרדכי המגיד מטשערנאביל זי"ע** אצל איש

שיעור יום ג' פרשת בלק תשפ"ה

י"ב תמוז – יומא דהילולא של חרה"ק רבינו יעקב בעל הטורים זי"ע

ממונות.
ואכן הטור למד תורה מתוך הדחק, וכמו שמפורש בדבריו בריש הל' שבת (ס' רמב) בדיני כבוד שבת, שכתב 'וכמה פעמים נשאתי ונתתי בדבר לפני אדוני אבי ז"ל, כמוני היום שיש לי מעט משלי ואינו מספיק לי וצריך אני לאחרים, אם אני בכלל עשה שבתך חול אם לאו, ולא השיבני דבר ברור', רואים מזה שהיה דחוק ביותר למעות, ואעפ"כ היה עמל בתורה וכמו שרואים בחיבוריו הגדולים שהעמיד התורה בישראל, בבחינת תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי.

היום י"ב תמוז הוא יומא דהילולא של חרה"ק רבינו יעקב בעל הטורים זי"ע, רבינו חיבר את ארבעת הטורים ד' חלקים, וגם חיבר פירושו על התורה. כתב בבעל הטורים ריש פר' שופטים (דברים טז, יח) 'כברכת ה' אלקיך אשר נתן לך', וסמך ליה 'שופטים'. כלומר ליתן לשופטים כענין שנאמר (דה"ב' לא, ד) לתת מנת הכהנים והלוים למען יחזקו בתורת ה'. והיינו שיחזקו ידי השופטים. ויש לרמז בזה גם מה שנותנים עבור עמלי תורה לומדי כולל "חושן משפט", שהם לומדים דיני דיינות ודיני

להתגבר גם כנגד חמישים שערי טומאה בכח התורה

וחמישים עלו בני ישראל מארץ מצרים, כמבואר בזוהר (בשלה מו.). וזה שאנו אומרים (תפלת ערבית) הפודנו וגו' ולא נתן ל"מוט" רגלינו, היינו למ"ט שערי טומאה. ובזה יש לפרש הפסוק (איוב יד, ד) מי יתן טהור מטמא, שיצאו ישראל טהור מן טמא, לא אחד, מחמת שלא נכנסו בשער האחד המיוחד שבהן, הוא שער החמישים. והנה מוא"ב עולה מ"ט, לרמז

וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי (במדבר כב, ב).

כתוב בספה"ק ייטב לב, שהנה ידוע (זוהר חדש ר"פ יתרו) שבהיות ישראל במצרים היו משוקעים במ"ט שערי טומאה, על כן לא יכלו להתממה (שמות יב, לט), כדי שלא יכנסו בשער הנו"ן ח"ו ואז לא היה שריד ופליט ח"ו. ולזה הוציאנו ה' ביד חזקה, בכח חמישים שערי בינה דקדושה, שנאמר (שם יג, יח)

בית הכנסת בשם "ישראל" יכונה. ועל זה אמר כנחלים נטיו, כפירוש הגמרא שמעלין מידי טומאה לידי טהרה.

ענין זה שעל ידי התורה עולים גם משער הנ' מבאר גם באור החיים הק' [יומא דהילולא ט"ו תמוז] בפרשת שמות (שמות ג, ה) 'וטעם שנסתכנו ישראל במצרים בבירור שער הנ', לצד שלא היו בני תורה, מה שאין כן דורות האחרונים באמצעות תורתם ישיגו ליכנס לשער הנ', ולהוציא בלעז מפיו, ואז ספו תמו בחינת הטומאה'.

שבכח התורה יש לבני ישראל לצאת גם מכח הטומאה של שער החמישים.

ועל פי זה נראה לבאר הפיוט 'פרוק ית ענך וכו' ואפיק ית עמך מגו גלותא עמך די בחרת מכל אומיא', מג"ו בגימטריא מ"ט, אנו מבקשים שיוציאו את עם ישראל השקועים בגלות במ"ט שער טומאה, כמו שהיה ביציאת מצרים, ועל זה אומרים 'עמך די בחרת', בחר"ת (עם הכולל) בגימטריא תור"ה, על ידי התורה הק', מכ"ל, כ"ל בגימטריא נ', שגם כשיהיו משוקעים בנ' שער טומאה יוכלו לצאת מהטומאה.

כדברי הייטב לב מבאר גם הרה"ק רבי דוד מטולנא זי"ע, ומבאר מהו

שאחיזתו במ"ט שער טומאה, ועם בלק מלך למואב, שהמלך אחד המיוחד שבעם (כמו שאמר אבימלך (בראשית כו, י) כמעט שכב "אחד" העם), והוא אלוף של מואב, ובהתכללם יחד נעשה טמ"א, מנין חמשים שער טומאה. וזהו שנאמר וירא בלק וגו' את כ"ל, עולה חמשים, לרמז על חמשים שער בינה, אשר עשה ישראל לאמרי, כי בכח זה גברו על האמרי. ויגר מואב וגו', פן יגברו כמו שגברו על מ"ט שער טומאה שבמצרים, ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההוא להשלים מנין טמ"א. וישלח מלאכים וגו' הנה עם יצא ממצרים, הגם שהיו משוקעים במ"ט שער טומאה, עם כל זה הנה כסה וגו'. לכה נא ארה "לי" את העם הזה וגו' להביאם ל", לחמשים שער טומאה, אולי אוכל "נכה" בו, בכח צירוף שער הנו"ן, לזה אמר נכה בנו"ן.

וראה שם המשך דבריו הק' בביאור הפסוקים, ומסיים, שעל ידי כח התורה יוכלו להתגבר גם כנגד שער חמישים, וכתב, וזה שאמרו בגמרא מה נחלים מעלים כו' אף ישראל כשנכנסים לבית הכנסת ובית המדרש ומתפללין, עולה מידי טומאה לידי טהרה, שאז יתפרדו פועלי און כח הטומאה, ונהפך לטהור ולזכות, ונעשה מצירוף טמ"א ראשי תיבות מ'ה ט'ובו א'הליך יעקב משכנתך "ישראל" (כד, ה), כי אף אם היה שמו "יעקב", על ידי משכנותך הוא

שנאמר בפרשתו 'ראשית גוים עמלק', שהוא ר"ת רג"ע, והכוונה הוא, היצר הרע עמלק אומר לאדם, אף אם תרצה להתחזק בעבודת ה', תדחה הדבר למחר, וכמו שאמרו צדיקים על הפסוק (שמות יז) 'צא והלחם בעמלק מחר', שצריך להלחם בעמלק שדוחה כל דבר טוב למחר, ויתחיל בעבודתו עכשיו, ויזהר שלא לדחות העבודה אפילו לרגע אחד, וזהו 'בעת ההיא', שיפנה תיכף לעבודתו, בלא שום דחיה.

העצה כנגד מואב, 'בעת ההיא', שלא יחשוב על מה שיהיה, כי אם יחשוב מה חובתו בעולמו ברגע זה, ובזה יתגבר על קליפת מואב.

וראה מה שהאריך בענין זה בספה"ק ערבי נחל (בראשית) על הפסוק 'וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום' שהעצה כנגד היצר הרע על ידי מה שיחשוב רק מה שצריך לעשות היום ולא יותר.

וכענין זה אמר המהרשד"י מסלונים הי"ד זי"ע בספה"ק זכרון קדוש, על מה

בי' הפסוק וקרקר כל בני שת

אֲרָאֵנִי וְלֹא עָתָה אֲשׁוּרֵנִי וְלֹא קְרוֹב דֶּרֶךְ מִיַּעֲקֹב וְקִם שֹׁבֵט מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֵץ פְּאֵתֵי מוֹאָב וְקִרְקַר כָּל בְּנֵי שֵׁת (במדבר כד, יז).

לברכות, ולכן נדרש הפסוק בא"ת ב"ש.

הנה בגמרא (יומא לה:) אמרו, 'לעני אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה, אם אומר עני הייתי וטרוד במזונותי אומרים לו כלום עני היית יותר מהלל, אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרעפיק, חציו היה נותן לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו, פעם

פסוק זה מדבר על זמן גאולתן של ישראל, וכמו שמפורש ברש"י ובשאר המפרשים, ופירש רש"י 'ומחץ פאתי מואב זה דוד' וכו', 'וקרקר כל בני שת' קרקר היינו ענין של שליטה, כל בני שת היינו כל האומות, שכולם יצאו מן שת בנו של אדם הראשון.

ובבעל הטורים מבאר 'קרקר בא"ת ב"ש דג דג, בגימטריא דו"ד', והיינו שמשחך בן דוד ישלוט על כל העולם.

ומה שמפרש הפסוק בא"ת ב"ש יש לומר משום שהרי כל הקללות נהפכו

להו מאי טעמא לא אתו רבנן לפירקא, אמרו ליה אמאי ניתי דבעינן מיניה מילתא ולא פשט לן, אמר להו מי בעיתו מינאי מידי ולא פשיטנא לכו, בעו מיניה וכו' לא הוה בידיה, אמרו לו מה שמך, אמר להו המנונא, אמרו ליה לאו המנונא אלא קרנונא, ופירש רש"י 'קרנונא - יושב קרנות אתה ולא בעל תורה', והתוס' כתבו (ד"ה המנונא), 'ור"ח פירש אתה אומר המנונא, היינו חם נונא, דג חם, ואין כן אלא קרנונא, דג שהוא קר', ובפשטות הוא לשון זלזול, שכן דג קר אינו דג טוב, וכן מבאר הריטב"א שם, 'קרנונא כלומר דג קר בלא טעם והוא הפך חם נונא שר"ל דג חם ומבושל ומוטעם, והיינו דאמרי ליה דרך מליצה לאו המנונא שמך אלא קרנונא שמך ואין לדג הזה טעם בחיך'.

אבל ראה שם במסורת הש"ס שהביא בשם הערוך שדג קר הוא דג יותר טוב, כשאמרו לו קרנונא ח"ו לא ביזוהו, אלא אמרו לו וכי הדגים חמין הן, קרים הן, קרנונא ראוי לומר לך, והיינו לפי שקיים את שליחותו.

ואולי יש לפרש הפסוק 'וקרקר כל בני שת', שהנה בעקבא דמשיחא יש מלחמה גדולה כנגד ה' ועבודת ה', והנה הרה"ק מרוז"ין זי"ע היה אומר, מי שהוא קר לדבר מצוה הוא חם לדבר עבירה, ומי שהוא חם לדבר מצוה הוא קר לדבר עבירה.

אחת לא מצא להשתכר ולא הניחו שומור בית המדרש להכנס, עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלקים חיים מפיו שמעיה ואבטליון, אמרו אותו היום ערב שבת היה ותקופת טבת היתה, וירד עליו שלג מן השמים כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון אבטליון אחי בכל יום הבית מאיר והיום אפל שמא יום המעונן הוא, הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה עלו ומצאו עליו רום שלש אמות שלג, פרקוהו והרחיצוהו וסיכוהו והושיבוהו כנגד המדורה, אמרו ראוי זה לחלל עליו את השבת'.

בפירוש עיון יעקב על העין יעקב מהבעל שבות יעקב כתב לבאר את דבר ההדגשה שאמרו 'ואותו היום ערב שבת היה ותקופת טבת היה', כלומר דאף שהיה ערב שבת, וע"פ הרוב מתגבר הקרירות בערב שבת, ונתנו העולם סימן 'וקרקר כל בני שת', שת היינו שש, שבימי שישי מתגבר הקור, וגם תקופת טבת דרכו להיות גובר הקרירות, ואפ"ה סיכן עצמו בשביל אהבת התורה, וסמך עצמו אמה דכתיב שומר מצוה לא ידע דבר רע'.

עוד רמז יש לומר, שהנה בגמרא קידושין (דף כה.) אמרו, סבי דנזוניא לא אתו לפירקיה דרב חסדא אמר ליה לרב המנונא זיל צנעינהו, אזל אמר

בתורה ובמצות, ואז ודאי אין קצה למעלתו.

ועל פי זה הוא מבאר מה שאמרו חז"ל פרק מי שמת (קמ"ב) ובכתובות (ל א) ובדוכתי אחריתי, א"ר חנינא הכל בידי שמים חוץ מצינים ופחים שנאמר וכו'. כי על הדרך שבארנוהו הוא ממש המכוון במאמר האחר (ברכות לג ב) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. וכן הוא כאן שהצינים פחים, המוטבעים בדרך עקש לרעה, אינם בידי שמים להדריכם אל ההפך לטובה, אלא הם ביד האדם ובבחירתו הוא יתגבר עליהם והיה לו לשם עולם ולתוספת שכל.

ועל פי זה יש לבאר 'וקר' קר כל בני שת', קרקר היינו דג דג, דג - היינו נונא, מרמזו לצד החמישים, וזהו עבודת האדם שיהיה חס לצד החמישים שבקדושה, וקר לצד החמישים של הטומאה, (אי נמי קר המשובח לקדושה וקר המגונה לטומאה) שידע מתי להיות המנונא ומתי להיות קרנונא.

וכיסוד הזה כתב גם בספר בינה לעיתים (ח"א דרוש א לראש השנה), שכל בנין השלמות מיוסד על שני עמודים, שהם ההתעסקות בפועל במעשה המצוות, ולהמנע מדבר עבירה, וזה הוא כללות מצות עשה ומצות לא תעשה. והוא מבואר, כי להתעסק ולפעול בחלק המעשה, צריך התעוררות שיחממהו וילהיבו על כך. וכדי להשמר מעשות כל רע, צריך להפך צד קרירות שיצננהו ויבטל ממנו ההתעוררות על הרע. ואולם אם נטיותיו הטבעיות תהיינה בשתיהן על ההפך, כי חס לבו בקרבו כאש בוער מעוררו אל מעשה הרעה מהרה לעבור על כל מצות ה' אשר לא תעשינה, וכנגד זה מת לבו בקרבו והיה לאבן דומם קר וצונן בלי שום חמום והתעוררות אל מעשה המצות המעשיות, עבודתו הוא שיגביר את שכלו להפוך את שתיהם לטוב, שלא תשארה כפי טבען, אלא כל אחד מהן תתהפך כחומר, הקרירות שמבטלו מן המעשה הטוב, שיהיה לקרר הכח הכעסני והתאוני שאמרנו. והחום, לחממו ולהעירו להיות עמלו

רמזי הגאולה

כל הנבואה במלך המשיח נאמרה, ויתבאר על פי דבריהם ז"ל (סנהדרין צח). שאמרו בפסוק בעתה אחישנה זכו

וראה באור החיים הק' שמאריך בפסוק זה לבאר מה שיהיה לעתיד לבא בעת הגאולה:

גאולת בעתה שרמז במאמר אשורנו ולא קרוב אמר וקם שבט מישראל פירוש שיקום שבט אחד מישראל כדרך הקמים בעולם דרך טבע, על דרך אומרו (דניאל ג) ושפל אנשים יקים עלה, שיבא עני ורוכב על חמור ויקום וימלוך ויעשה מה שנאמר בסמוך.

עוד רמז במאמר דרך כוכב מיעקב על משיח בן דוד הרמז בכוכב כנזכר, ואומרו וקם שבט מישראל ירמוז על משיח בן אפרים, והכוונה בזה כי אם ישראל יהיו בגדר שיהיו נקראים יעקב לא יאיר להם אלא משיח בן דוד אבל משיח בן אפרים ימות במלחמה ראשונה שיהרגנו רומילוס כאומרם ז"ל (סוכה נב א), אבל אם ישראל יהיו כולן צדיקים שבשם ישראל יתכנו אז אפילו אותו שבט שהוא משיח הבא מאפרים וקם פירוש תהיה לו תקומה לפני אויביו ולא יהרגנו רומילוס. ותמצא שציוו גדולי ישראל (ע"ח שער העמידה) לכוין בתפלתנו כשאנו אומרים לישועתך קוינו וגו' לבקש רחמים על משיח בן אפרים שלא יהיה נהרג במלחמה. וראה שם המשך דבריו הק'.

ומה שכתב שאם הגאולה לא תהיה באופן של אחישנה יהיה הגאולה באופן של טבע, ידוע מה שאמר הרה"ק מרז"ן זי"ע: הנה יניע זמן שאומות העולם תתמלאנה משנאתם לישראל וכשיראו שלא יוכלו לכלותנו אזי יגרשו אותנו מארצותיהם לארצנו הקדושה

אחישנה לא זכו בעתה, והוא רחוק מופלג, וזה לך האות הן אנו בתחלת מאה הששית לאלף הששי, וכנגד ב' קצים אלו דבר הכתוב, כנגד אם זכו אמר אראנו פירוש לדבר שאני עתיד לומר אבל אינו עתה בזמן זה אלא בזמן אחר ויכול להיות שאינו רחוק כל כך, שאמרו ז"ל (דב"ר פ"ב) אם היו ישראל חוזרים בתשובה כמצטרך היו נגאלים מיד אפילו לא יעבור עליהם אלא יום אחד בגלות, דכתיב יענך ה' ביום צרה, וכנגד קץ בעתה אמר אשורנו כמו שצופה מרחוק, והוא אומרו ולא קרוב כי הקץ של בעתה ארוך עד למאד בעונות, ואומרו דרך וגו' פירוש זאת היא הנבואה שאמר עליה אראנו וגו'.

וכפל הענין ושינוי הלשון, יתבאר ע"פ דבריהם ז"ל (סנהדרין שם) שאמרו שאם תהיה הגאולה באמצעות זכות ישראל יהיה הדבר מופלא במעלה ויתגלה הגואל ישראל מן השמים במופת ואות כאמור בספר הזוהר (ח"א קיט. וח"ג ריב ב), מה שאין כן כשתהיה הגאולה מצד הקץ ואין ישראל ראויים לה תהיה באופן אחר, ועליה נאמר (זכרי ט) שהגואל יבא עני ורוכב על חמור, והוא מה שאמר כאן כנגד גאולת אחישנה שהיא באמצעות זכות ישראל שרמז במאמר אראנו ולא עתה אמר דרך כוכב שיזרח הגואל מן השמים, גם רמז לכוכב היוצא באמצע השמים לנס מופלא כאמור בספר הזוהר (שם), וכנגד

תבוא הגאולה האמיתית הגאולה הרוחנית.

אכן הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע אמר שלאחר כל הצרות שעברו על בני ישראל, זכאים בני ישראל כבר לגאולה למעלה מדרך הטבע.

באמת יהיה זה בשבילנו בזיון גדול שאתחלתא דגאולה שלנו תהיה באופן זה אבל תהיה כמו שתהיה ובלבד שנמלט בפעם אחת מידיהם והשאר יבוא לנו אחר כך ממילא, כמו בזמנו של עזרא כבית שני, שהתחיל הגאולה בדרך הטבע, אחר כך בארץ ישראל

ט"ו תמוז – יומא דהילולא של האור החיים הק' זי"ע

ששמע דברי אביו למד כל שבוע את דברי האור החיים הקדוש על הסדרה, ולא היה מתחיל את שולחנו הטהור בליל שבת קודש קודם שגמור ללמוד את דברי האוה"ח על הסדרה.

הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע אמר שלעתיד לבא יהיה האור החיים הק' הראש ישיבה, והיה עולה בכל שנה לציון הק'.

וידוע העובדא שבשעת החורבן הנורא שהיה בכלל ישראל, המלחמה האיזומה, כאשר עמד צורר היהודים בשערי ארץ ישראל, עלה רבינו לציון הק' של האור החיים הק' לבקש רחמים על הכלל ישראל, ולאחר מכן נענה ואמר שראה את שם הוי"ה באותיות מזהירות, ומזה ידע שכאן בארץ ישראל לא יהיה לרשע שליטה.

בט"ו תמוז יחול יומא דהילולא של האור החיים הק', והנה מי ימלל גודל קדושתו, וידוע הלשונות שכותב החיד"א על רבו האור החיים הק', שראו גודל קדושתו, ואי אפשר לנו להשיג מגודל קדושתו.

הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע אמר: כשם שהיה התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זי"ע א"א משיח בדורו כן רבינו האור החיים הקדוש, ומשום כך כשם שלימוד הזוהר מסוגל לנשמה כן הלימוד בספר אור החיים הקדוש.

וכן הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע אמר: בדורות הראשונים היה הזוהר הקדוש המסוגל לטהרת הנשמה ובזמן הזה האור החיים הקדוש בסגולתו לטהר הנשמה, ובנו הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב אמר שמיום

בקטע אחד שבאור החיים הקדוש וכן העיד חתנו הרה"ק רבי חי יצחק מרחמיטרייווקא ארה"ב זי"ע שהיה מרגלא בפומיה שהספר החסידי הראשון הוא אור החיים הקדוש וכן היה ממליץ לעוסקים בחינוך לצעירי הצאן, שלחזק ולקדש את הזקוקים בהדרכה ביראת שמים ינהגו באור החיים הקדוש ובאורו יראו אור כי יש בספר הקדוש סגולת חזוק מיוחדת, ופעם אחת אמר לאחד המחנכים ששאל על בחור שיורד ביראת שמים "שילמדו איתו פסוק אחד באור החיים הקדוש והוא יתהפך מהקצה אל הקצה", וכך הווה.

צדיקים אמרו שהאור החיים הק' הכניס כח ההולדה שלו בספה"ק והוא מסוגל לבני חיי ומזוני.

בספה"ק אמרי פנחס הביא בשגב קדושת האור החיים הק', שפ"א היה בק"ק טשערין ואמר אני רואה בעיר אור גדול ושאל אם נמצא שם ספר אור החיים ונמצא שם ביד אחד חומש עם אור החיים והוא האיר על כל העיר, ואמר הוא ז"ל שהוא פרסם האוה"ח כנ"ל.

ופעם אחת חלה בנו של הרב ז"ל וקיבל ע"ע ללמוד בכל יום דף מהאוה"ח בחומשים הגדולים דפ' זאלקאן.

וסיפר הגר"א לנדא שליט"א, שבאותם הימים הורה רבינו שילכו עם ספר תורה לציון האור החיים הק', ושאלוהו שהרי יש סכנה בדבר כמבואר בזוה"ק, שאמרו שם מעשה בשני תנאים בגוש חלב והיה אתם עץ חיים של ספר תורה, ונפטר אחד מאד התרגש ואמר, העולם בצער, שהרי באו לשם עם חלק של הספר תורה, והוא סיפר להם שמאז שרבי אלעזר ברבי שמעון אינו בעולם הרי הם חוששים מאוד, שהיה פעם שהגיעו עם ספר תורה, ורצו לעורר רחמים, ובדקו את ספר התורה ומצאו פסול בו' של ופוסעת, ודחו לי ולחבראי ממתיבתא של מעלה, ופתח רבינו את הספר תורה ועיין בו, ואמר שאפשר ללכת עם הספר תורה.

רבינו בכללות היה הולך הרבה להשתטח על ציון האור החיים הק', והיה הולך גם בשנותיו האחרונים כשההליכה קשתה עליו, ופעם אחת שאלוהו למה הוא מתאמץ כל כך, וידוע מה שענה, ובאותה שנה שהיה הסכנה של המלחמה אמר שכאשר שב מציון האור החיים הק', ראה את השם הוי"ה באותיות מזהירות.

הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זצוק"ל אמר: כל עיקרי היהדות גנוזים

לא היו ילדים ואת כל כוחו הטמין בספרו הקדוש".

האור החיים הק' בפרשתן יש בו בחינת ליצנותא דעבודה זרה, שהוא עושה ליצנות מבלעם, ובדרך דוגמא בפסוק (במדבר כב, ח) 'ויאמר אליהם לינו פה הלילה', מבאר, 'אמר 'הלילה', אולי שאמר כן לצד צרות עיניו, שלא נתן להם אכסניא אלא ללילה אחת'. והיינו שאפילו פת שחרית לא רצה לתת לבם.

ואולי אפשר להוסיף שהטעם שלא רצה לתת להם פת שחרית שהנה בגמרא אמרו (ב"מ קז:) על פת שחרית 'אף מוציא את הקנאה ומכניס את האהבה', ולפי שבלעם היה לו עין רעה קנאה תאוה וכבוד, ולכן לא אכל פת שחרית, ולא נתן לתלמידיו לאכול פת שחרית, כדי שילכו בדרכיו.

ומספרים כשהגיע הספר אור החיים לפניו אמר: "רואה אני שמחברו של ספר זה לא היו לו בנים, מחמת שהניח את כל כח המוליד שלו בספרו".

סיפר הגה"צ רבי דוד שפרבר זצ"ל (בעל שו"ת אפרקסתא דעניא) שחלפו כמה שנים מנישואיו ולא זכה להיפקד, ושלח קויטל להרה"ק מספינקא רבי יוסף מאיר זי"ע, ואמר לו הרבי שילמד עמו קטע בספר אור החיים שהוא מסוגל לבנים, ואמר לו להרגיל ללמוד באותו קטע בכל הזדמנות, ועשה כך, וכך הוה ונולד לו בן, ובמשך השנים נשכח מעמו הקטע הנ"ל, וסיפר הגה"ח רבי בנימין מנדלזון זצ"ל את הסיפור הנ"ל לאדמו"ר רבי שמחה בונם מגור זצוק"ל וענה ה'לב שמחה' ואמר: "כל הספר אור החיים הק' מסוגל לדבר זה, הרי לאוה"ח

ענשו של בלעם

וַתֵּרָא הָאֵתוֹן אֶת מְלָאכֵי ה' נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבוֹ שְׁלֹפָה בְּיָדוֹ וַתֵּט הָאֵתוֹן מִן הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה וַיֵּךְ בַּלֵּעַם אֶת הָאֵתוֹן לַחֲטָתָהּ הַדֶּרֶךְ (במדבר כב, כג).

בספה"ק שפתי צדיק פרשת לך לך מביא בשם הספר קול שמחה, וכתב ששמע את המאמר מפ"ק זקני מו"ר זצ"ל בשם הרבי ר' בונם זצ"ל על פסוק

פירש רש"י ותרוא האתון, והוא לא ראה שנתן הקב"ה רשות לבהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעת תטרף דעתו כשיראה מזיקין.

כלל שאומרים רק מקצת שבחו של אדם בפניו, ולכן אם נודעת להם לישראל שנקראו בנים למקום, ממילא נמצא שהחיבה אליהם היא יתירה מהחיבה של בנים, שמה שנקראו בנים הוי רק מקצת שבחם, וזהו 'חיבה יתירה נודעת להם' שאליהם אמר ה' שהם בנים, וזה חיבה יתירה מה שנאמר בפניהם וכה דיבר להם 'בנים אתם', וזה מקצת שבחיהם הנאמר בפניהם, וגדלה מעלתם יותר מזה, דכך היא המדה דאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו, וזה שאמר 'חיבה יתירה נודעת להם' על היותם בנים, 'שנאמר בנים אתם' הרי שבפניהם אמר שהם בנים, ולהורות נתן כי גדלה מאד מעלתם ותקטן זאת מעלת בנים שהוא מקצת שבחם.

שאמר לבן 'יש לאל ידי וגו' ואלקי אביכם אמש' וגו', ויש להבין למה גילה להם שהוזכר משמים לבל יזיק להם, שהרי זה היפך כוונתו, וביאר שאיש כזה שזכה פעם אחת למדרגה, אי אפשר שיעצור עצמו שלא יספר, עכ"ל"ק.

וע"ד ליצנותא דעבודה זרה יש לומר שזה היה ענשו של לבן - זה בלעם, שהמלאך ראה את מלאך ה' והוא לא ראה, והיה צריך להודות שלא ראה.

שנינו באבות (ג, יח) 'חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, חבה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום, שנאמר בנים אתם לה' אלקיכם', ומבאר החיד"א (ספר חסדי אבות על פרקי אבות) בשם האור החיים הק', שהנה יש

